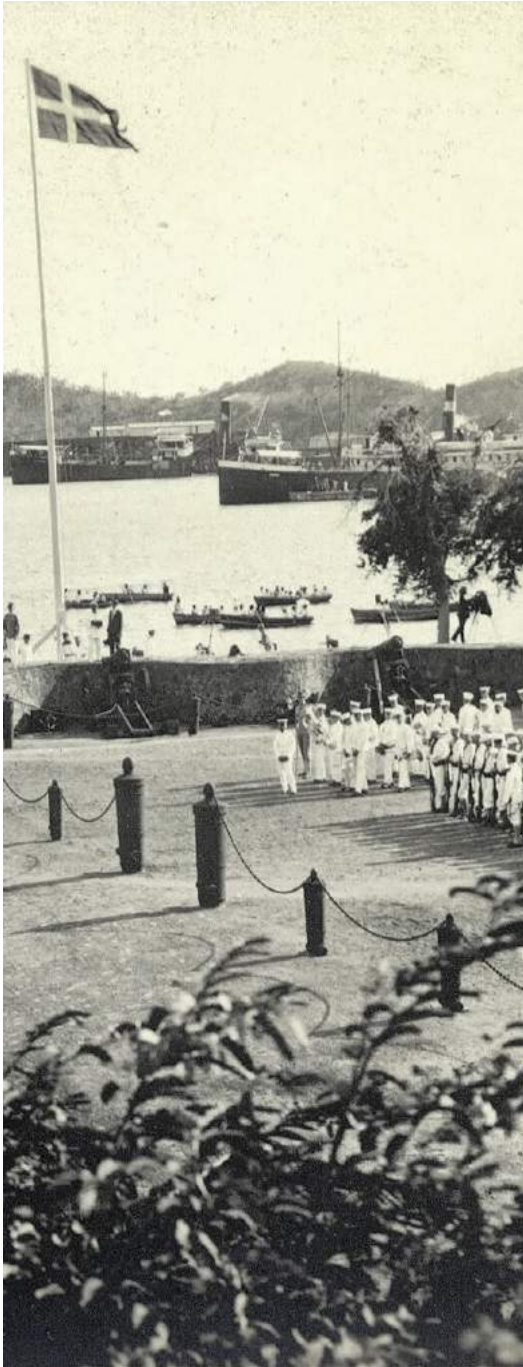

Forord

Overdragelsen af De Vestindiske Øer, Sankt Thomas, 1917. Det Kgl. Biblioteks billedsamling.

I forbindelse med rettighedsafklaringen på to fotografier til en artikel i dette års udgave af *Rambam* sendte forfatteren til artiklen en forespørgsel til det israelske arkiv *Yad Vashem*. I sin e-mail beskrev hun kort sin artikel, hvori hun blandt andet gør rede for sin families forbindelse til den dansk-franske maler Camille Pissarro. Hun fik positivt svar på fotografierne til sin artikel, og arkivaren måtte i sit svar tilføje, at han selv malede og personligt var af den mening, at Pissarro var alle tiders bedste maler. Den impressionistiske maler er blandt mange kunstinteresserede en højt skattet kunstner, der med værker som *L'hermitage en été*, *Pontoise* (1877) og *Le Boulevard Montmartre, matinée de printemps* (1897) har givet kunstverdenen nogle af dens smukkeste skatte. Og så var han jøde med rødder i Dansk Vestindien. I denne udgave bringer vi en række af Pissarros malerier af De Dansk Vestindiske Øer for at markere, at det i år er 100 år siden, at Danmark solgte øerne. Malerierne er fra udstillingen *Pissarro. Et møde på Skt. Thomas*, som blev vist på Ordrupgaard kunstmuseum i foråret.

For at slå temaet i Pissarros malerier an giver Merete Christensen med sin oversigtsartikel et indblik i jødernes historie på øen Sankt Thomas. Pissarros forbindelse til Danmark bliver udfoldet i førnævnte artikel af Anne Labrosse, som omhandler hendes dansk-vestindiske forfædre. Heri fremstiller hun deres liv på De Vestindiske Øer og fortæller om deres vej til Danmark og oplevelser under Anden Verdenskrig. Mikaela von Freiesleben begynder, hvor Anne Labrosse slutter, nemlig med Anden Verdenskrig. Hun er i gang med en bog om sin mormor og hendes flugt fra tyske arbejdslejre til Sverige. I dette års *Rambam* har hun skrevet om sine refleksioner omkring skildringen af sin mormors traumatiserende oplevelser og spørger sig selv, hvordan, hvornår og hvorfor man skriver om Holocaust som familiehistorie. Agnete Raahauge graver ligeledes i

sin families fortid og skriver i sin artikel om sin tipoldefar, der gennem omvendelse til kristendommen lærte at forstå, hvad det vil sige at være jøde. Hun forklarer hans læsning af det Gamle Testamente og beskriver hans kampe med rationalismen og med Grundtvig.

Rambam præsenterer i år en særskilt sektion, som omhandler samarbejdspolitikken under Anden Verdenskrig og redningen af de danske jøder i oktober 1943. Therkel Stræde har samlet en række fremtrædende historikere, som har beskæftiget sig med forskellige aspekter af samarbejdspolitikken og redningen, og han har bedt dem svare på, hvorfor det lykkedes jøderne at flygte til Sverige, og hvilken rolle samarbejdspolitikken spillede heri. De udlægger hver især deres perspektiv og kommer omkring både de historiske begivenheder i Danmark under Anden Verdenskrig, de vigtigste aktører i forbindelse med samarbejdspolitikken og redningen af jøderne og eftertidens syn på og skriftlige behandling af dette.

Bo Lidegaard skriver om politikernes overlevelsesstrategi og om aktionen mod jøderne i oktober 1943. I sin artikel argumenterer han for, at samarbejdspolitikken var afgørende for, at jøderne i Danmark undslap Holocaust. Arthur Arnheim fokuserer på det politiske spil under besættelsen og belyser en række nøglepersoners roller under forhandlingerne mellem Danmark og Tyskland og aktionen mod jøderne. Han skriver, at det var folkeviljen, der reddede de danske jøder i oktober 1943. Med sin gennemgang af Leni Yahils arbejde og betydning for forskningen giver Therkel Stræde samtidig et historiografisk overblik over litteraturen om samarbejdspolitikken og jødeaktionen. Han præsenterer Yahils væsentligste resultater og efterspørger en bredere, mere sammenhængende undersøgelse af redningsaktionen og de involverede motiver. Bent

Blüdnikows bidrag opfordrer os til at se samarbejdspolitikken og redningen af jøderne i internationalt perspektiv. Blüdnikow hævder, at undtagelsen af de danske jøder var et led i en politisk plan fra tysk side, og at samarbejdspolitikken fik konsekvenser for jøder uden for Danmark. Sofie Lene Bak skriver, at vi bør anlægge ofrenes perspektiv på oktober 1943 og udvide tiden og rummet omkring redningen for bedre at forstå forløbet. Hun forklarer, hvordan de danske jøders modstand i bred forstand var en væsentlig betingelse for, at størstedelen af de danske jøder blev reddet. At tiden før og efter selve redningen af jøderne kalder på mere forskning, mener også Jacob Halvas Bjerre, som i sin artikel viser, hvordan en arisering af den dansk-tyske samhandel fandt sted før og under besættelsen, og at der foregik en uformel diskrimination af danske jøder. Han mener ikke, at samarbejdspolitikken skal opfattes som en beskyttelse af de danske jøder. Silvia Goldbaum Tarabini Fracapane giver et indblik i ghettoen Theresienstadt og de forhold, hvorunder de danske jøder, der blev deporteret, levede. Hun undersøger, hvorfor netop de danske jøder kom til Theresienstadt og undgik at blive transporteret videre til udryddelseslejre.

Fra 1600-tallets Dansk Vestindien til samarbejdspolitikken i det forrige århundrede: *Rambams* rummelighed giver sig i år til udtryk i artiklernes både emne- og tidsmæssige spændvidde.

Rigtig god læselyst!

Cecilie Speggers Schrøder Simonsen
Ansvarshavende redaktør
November 2017